

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Płocku, w sprawie z powództwa R. S. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w M. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.353,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 31 maja 2015 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 227,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. (wyrok k. 55).

Podejmując powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy ustalił, iż powód wykonał przewozu towarów na trasie z R. do O. i w dniu 30.04.2015r. wystawił pozwanemu z tego tytułu fakturę VAT nr (...) na kwotę 1.353,00 zł brutto (1.100,00 zł netto), z terminem płatności do 30.05.2015r.

W dniu 14.07.2015r. powód zlecił pozwanemu dokonanie przewozu towarów na trasie z T. do miejscowości M., z datą załadunku w dniu 14.07.2015r. i datą rozładunku w dniu 15.07.2015r., za wynagrodzeniem w wysokości 40,00 zł netto za każdą załadowaną tonę netto. Pozwany wykonał zlecenie, dostarczając 24 tony netto towaru do odbiorcy i w dniu 31.07.2015r. wystawił powodowi z tego tytułu fakturę VAT nr (...) na kwotę 1.180,80 zł brutto (960,00 zł netto), z terminem płatności do 14.09.2015r.

Sąd Rejonowy uznał za uzasadnione roszczenie powoda o zapłatę umówionego wynagrodzenia z tytułu wykonanego przewozu i pominął zarzut potrącenia zgłoszony ewentualnie przez stronę pozwaną w sprzeciwu z dwóch powodów. Po pierwsze uznając, że został skierowany w toku procesu do pełnomocnika powoda, który nie jest upoważniony do odbioru tego typu oświadczeń, a po wtóre z uwagi na fakt, iż pozwany złożył omawiane oświadczenie jako „ewentualne”, a zatem pod warunkiem, że sąd uzna roszczenie powoda za udowodnione, podczas gdy złożenie oświadczenia o potrąceniu pod warunkiem albo z zastrzeżeniem terminu jest niedopuszczalne

Nadto Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 §1 i §2 k.c. o odsetkach i na podstawie art. 98 §1 k.p.c. o kosztach postępowania.

(uzasadnienie k. 61 i nast.).

Apelację od wyroku wniósł pozwany zaskarżając wyrok w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił:

1. Naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy.

a) tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ustalenie wbrew treści dokumentu pełnomocnictwa, iż pełnomocnik powoda nie jest uprawniony do przyjmowania materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu w sytuacji, gdy z treści pełnomocnictwa wynika, iż pełnomocnictwo to ma charakter szerszy niż tylko procesowy.

b) tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ustalenie, iż pozwany złożył ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności wzajemnej pod warunkiem podczas gdy pozwany złożył ten zarzut jedynie na wypadek uznania roszczenia powoda za zasadne.

Skutkiem powyższych uchybień doszło do błędnego ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i w konsekwencji uznania, iż pozwany złożył nieskuteczne oświadczenie o potrąceniu.

2. Naruszenie przepisów prawa materialnego

a) tj. art. 498 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 499 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, iż w stanie faktycznym niniejszej sprawy nie zachodzą przesłanki umorzenia wierzytelności wzajemnych poprzez potrącenie,

b) tj. art. 61 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie w stanie faktycznym niniejszej sprawy.

Skarżący wniósł o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

(apelacja k. 67 i nast.)

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie w całości i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, z uwzględnieniem koszt zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych, kwestionując m.in. skuteczność zgłoszonych zarzutów apelacyjnych w postępowaniu uproszczonym. (odpowiedź na apelację k. 82).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako w części zasadna skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku w zakresie roszczenia głównego i w części dotyczącej kosztów procesu.

Ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego w zakresie meritum sprawy Sąd Okręgowy przyjmuje za własne i prawidłowe. Odmienne jednak niż Sąd I instancji, Sąd Okręgowy ocenia zakres pełnomocnictwa jakie zostało udzielone pełnomocnikowi powoda do reprezentowania go w toku tej sprawy. Z treści tego pełnomocnictwa (k. 7) wynika bowiem, że powód upoważnił radcę prawnego W. W. do reprezentowania go – w sprawie przeciwko (...) sp. z o.o nie tylko wobec wszystkich sądów, ale także organów administracji rządowej, samorządowej, osób prawnych i fizycznych. Tak określonego zakresu pełnomocnictwa nie można traktować jako wyłącznie pełnomocnictwa procesowego. Skoro w treści pełnomocnictwa nie został ograniczony zakres tej reprezentacji ani nie wskazano rodzaju czynności, które ono obejmuje to uznać należy, że ww. pełnomocnikowi – w zakresie niniejszej sprawy – zostało udzielone pełnomocnictwo szersze niż tylko procesowe, o charakterze ogólnym (art. 98 k.c.), które upoważnia pełnomocnika do dokonywania wszelkich czynności mieszczących się w zakresie zwykłego zarządu także w stosunku do osób prawnych, w tym np. do przyjmowania oświadczeń.

Na wstępie rozważań należy podkreślić, iż w ocenie Sądu Okręgowego zarzuty sformułowane w apelacji, pomimo ograniczeń podstaw apelacji w postępowaniu uproszczonym wynikających z przepisu art. 505⁹ k.p.c., zostały określone prawidłowo i są odpuszczalne. Co prawda trafnie podnosi powód, iż podstawą apelacji nie może być błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy przez sąd I instancji to jednak w literaturze (por. Manowska, Postępowania odrębne, s. 323) słusznie dostrzeżone zostało, że błąd w ustaleniach faktycznych może zostać zgłoszony pośrednio poprzez podniesienie zarzutu naruszenia przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, np. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, która zamiast swobodna stała się dowolną (por Komentarz do KPC red. Marszałkowska-Krześ 2016, wyd. 16/I. Gil, cyt. za Legalis), a pogląd ten Sąd Okręgowy podziela.

Sąd Okręgowy uznał za zasadny zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie dotyczącym oceny charakteru pełnomocnictwa procesowego z powodów wyżej opisanych, jak i art. 498 k.c. Odnośnie zarzutu naruszenia art. 61 § 1 k.c. to z uwagi na przyjętą skuteczność złożenia oświadczenia o potrąceniu pełnomocnikowi powoda, pozostaje on bez znaczenia dla sprawy. Uzasadniony jest wreszcie również zarzut błędnej oceny skuteczności złożonego przez pozwaną zarzutu potrącenia, ale choć jego sformułowanie w apelacji nie jest do końca trafne, to w konsekwencji wszystkie te naruszenia prowadzić muszą do uznania zasadności apelacji.

Niewątpliwie pozwany w toku niniejszego procesu złożył ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności wzajemnej tj. na wypadek uznania roszczenia powoda za zasadne. Jednakże w tych okolicznościach sprawy brak jest w treści oświadczenia złożonego przez pozwanego przesłanek uzasadniających uznanie, iż pozwany dokonuje potrącenia pod warunkiem. Sąd Okręgowy zauważył i przychylił się do stanowiska, iż sformułowanie zarzutu potrącenia jako tzw. zarzut ewentualny, jest dopuszczalne w toku procesu i jest akceptowana zarówno przez doktrynę, jak i orzecznictwo (por cytowane w apelacji opracowania i orzecznia: L. Stępiak, Potrącenie, s. 143; K. Korzan, glosa do wyr. SN z 28.3.1972 r., I CR 396/71, OSP 1973, Nr 7, poz. 151, s. 321, 322; K. Gandor, w: System, t. III, cz. 1, s. 870; K. Zawada,

w: Komentarz KC, t. I, 2002, s. 1185. Por. też orz. SN z 22.11.1968 r., I CR 538/68, OSN 1969, Nr 11, poz. 204; wyr. SN z 22.6.1973 r., I CR 283/73, niepubl.)

Zgodzić się należy ze stanowiskiem, iż podniesienie zarzutu ewentualnego nie wpływa na postępowanie tak długo, jak długo sąd nie uzna roszczenia powoda za zasadne; sąd rozpoznaje więc sprawę jakby zarzut nie został zgłoszony. Dopiero stwierdzenie zasadności powództwa oznacza spełnienie przesłanek potrącenia i tym samym, czyni aktualnym oświadczenie pozwanego. Zachodzi wtedy sytuacja taka, jakby zarzut został zgłoszony na skutek potrącenia dokonanego w procesie. Sąd Okręgowy podziela pogląd, że sformułowanie zarzutu ewentualnego potrącenia już w odpowiedzi na pozew (w tej sprawie w sprzeciwie), czy też w toku rozprawy przed sądem 1 instancji, chroni zainteresowanego wierzyciela przed negatywnymi skutkami upływu terminów do zgłaszania zarzutów (SN w wyroku z 24.2.2006 r., II CSK 143/05, niepubl.) i uznaje za dopuszczalną i uzasadnioną możliwość składania ewentualnych zarzutów potrącenia, jeżeli pozwany w toku postępowania dokonuje ewentualnego potrącenia swej wzajemnej wierzytelności - tj. potrąca ją tylko na wypadek gdyby objęta żądaniem pozwu wierzytelność, którą kwestionuje została uznana przez sąd za uzasadnioną, co jest dopuszczalne i nie stanowi zakazanego potrącenia pod warunkiem. (por. Wyrok SN z dnia 9.11.2011 r., II CSK 70/11; Wyrok SA w Szczecinie z dnia 29.12.2014r., I Aca 168/14, LEX nr 1711567)

Tym samym stwierdzić należy, iż Sąd I Instancji błędnie uznał, iż pozwany złożył oświadczenie o potrąceniu pod warunkiem i niewłaściwie zastosował przepisy art. 498 k.c.

Z wyżej wskazanych względów w niniejszej sprawie nie można mówić o niedopuszczalnym złożeniu oświadczenia o potrąceniu pod warunkiem albo z zastrzeżeniem terminu, a powołane przez Sąd Rejonowy stanowisko wyrażone w uzasadnieniu uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 04.09.2013r., III CZP 26/13, (Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna rok 2014, Nr 6, poz. 55, str. 1; Legalis nr 722209), abstrahując od tego, iż wydanej w innym stanie faktycznym i w odniesieniu do upadłości jednej ze stron, nie znajdzie zastosowania do oceny skutków czynności podejmowanych przez strony w tej sprawie.

Uznając więc dopuszczalność tego zarzutu oraz stwierdzając, iż pełnomocnik powoda był upoważniony do przyjęcia oświadczenia o potrąceniu Sąd Okręgowy uznał, iż na podstawie art. art. 498 § 1 k.c. obie sporne wierzytelności umorzyły się nawzajem do wysokości kwoty 1.180,80 zł jako wierzytelności niższej. Wobec zaś faktu, iż wierzytelność powoda wynosiła 1.353 zł jego roszczenie pozostaje zasadne w zakresie kwoty 172,20 zł. Na marginesie można i należy dodać, iż podstawę prawną roszczenia powoda stanowi art. 774 k.c.

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił wyrok w zaskarżonym: punkcie 1 wyroku w ten sposób, że obniżył zasądzoną na rzecz powoda od pozwanego kwotę 1.353 zł do kwoty 172,2 zł, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił oraz, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację w dalszej części jako bezzasadną.

W związku ze zmianą zaskarżonego wyroku, Sąd Okręgowy zmienił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w pierwszej instancji zawarte w zaskarżonym wyroku, stosunkowo je rozdzielając w oparciu o art. 100 k.p.c.

Z dochodzonego w pozwie roszczenia zostało uwzględnione powództwo co do kwoty 172,20 zł. Pozwany przegrał postępowanie przed Sądem I instancji w 12%, zatem w tym zakresie powinien zwrócić koszty procesu powodowi (tj. 30 zł z 227 zł poniesionych przez powoda, przy braku kosztów strony pozwanej).

Wynagrodzenie pełnomocnika powoda będącego radcą prawnym w postępowaniu przed Sądem I instancji zostało ustalone na podstawie § 2 ust. 1 i 2 w związku z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 roku, poz. 490 ze zm.).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na tej samej zasadzie, z tym, że postępowanie w tym zakresie strona powodowa przegrała w 88%, co skutkowało obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanej kwoty 26 zł.

S.S.O. Bartosz Kaźmierak